

Приймак Валентина. Розвиток креативного мислення молодших школярів у процесі навчальної діяльності засобами інноваційних технологій / Валентина Приймак // Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць. Вип. 2 / за ред. доц. В.В. Павленко. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. – 188 с. – С. 118-122.

*Приймак Валентина,
магістрантка ННІ педагогіки.
Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент В.В. Павленко*

Розвиток креативного мислення молодших школярів у процесі навчальної діяльності засобами інноваційних технологій

Питання розвитку креативного мислення молодших школярів у процесі навчальної діяльності є надзвичайно цікавим та актуальним у наш час. Але саме зараз наша країна потребує людей, які вміють мислити творчо, які можуть приймати сміливі та нешаблонні рішення. «Першочергове завдання педагога полягає в тому, щоб відкрити у кожній людині творця, поставити його на шлях самостійної, творчої, інтелектуальної праці. В. Сухомлинський» [5].

Увага до цієї проблеми не послаблювалась у психолого-педагогічній науці протягом усього періоду її розвитку. На жаль, сучасна школа ще зберігає застарілий підхід до засвоєння знань. Тому одним із пріоритетних напрямків політики нашої держави є турбота про обдаровану та талановиту молодь, її творчий, інтелектуальний, духовний та фізичний розвиток. Як зазначено у Національній доктрині розвитку освіти, «Держава повинна забезпечувати розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти й самореалізації особистості» [6]. Одним із вирішальних чинників розв'язання цих завдань є розвиток креативного мислення учнів.

Основою для самореалізації творчої особистості потрібно вбачати в розвитку креативного мислення школярів. Особлива роль у цьому процесі належить початковій ланці навчання, де цілеспрямовано виявляються та розвиваються здібності дитини, формуються вміння та бажання вчитися, створюються умови для її самовираження в різних видах діяльності.

Найбільш ефективними на сьогодні є креативні методи навчання.

По-перше, креативне навчання – це навчання, занурене у спілкування, діалогове навчання, що належить до педагогічних технологій на основі ефективності управління й організації навчального процесу.

По-друге, призначення креативного навчання полягає у тому, щоб передати знання, усвідомити цінність інших людей. Зміст роботи полягає не лише у знаннях, але й у способах мислення.

По-третє, креативне навчання – це специфічна форма організації навчальної діяльності, мета якої – забезпечення комфортних умов, за яких кожен учень відчував би свої успіхи, інтелектуальну роботу, продуктивність навчання, недопущення домінування однієї думки над іншою. Креативні технології навчання містять в собі чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі методи й прийоми, що стимулюють процес пізнання, розумові й навчальні умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів [7].

Психологія креативного мислення відноситься до недостатньо вивченої та дослідженої проблеми, попри те, що здійснено значну кількість теоретичних та експериментальних досліджень як у загальній психології, так і в спеціальних її галузях, розроблено оригінальні методики експериментальних досліджень креативного мислення.

Що ж таке креативність? Поняття «креативність» у контексті психологічного знання набуло значення до початку 50-х років ХХ ст. Піонером в області креативності вважають Дж. Гілфорда, який ототожнив поняття креативності та творчого мислення [8]. Дослідження в галузі креативності проводилися вітчизняними (С. Медник, Д. Богоявленська, М. Гнатко, В. Дружинін, В. Козменко) та зарубіжними (Дж. Гілфорд, Е. Торренс, Ф. Бардон, Д. Харрінгтон) ученими.

Дж. Гілфорд вважав, що креативність – це здатність відмовлятися від стереотипних способів мислення. Саме після публікації його робіт, у яких він визначає різницю між двома типами мисленневих операцій – конвергенцією і дивергенцією, концепція креативності набула широкої популярності та почала активно опрацьовуватися [2].

За визначенням Е. Фрома, креативність – це здатність дивуватися, відшукувати рішення в нестандартній ситуації, спрямованість на нове і вміння глибоко усвідомлювати власний досвід.

Сучасна психолого-педагогічна наука розглядає креативність із різних точок зору. Зокрема, дослідники визначають загальні основи креативності (Д. Богоявленська, Дж. Гілфорд, Є. Ільїн, А. Маслоу, В. Моляко, С. Сисоєва, Р. Стернберг, П. Торренс та ін.), механізми креативного мислення (Г. Альтшуллер, Д. Богоявленська, Е. де Боно, Дж. Гілфорд, О. Лук, О. Матюшкін, В. Моляко, Я. Пономарьов, П. Торренс та ін.); розглядають креативність як різновид інтелектуальної

поведінки (Г. Айзенк, Д. Векслер, Р. Стернберг); вивчають «самоактуалізацію» у зв'язку з креативністю (Л. Гольдштейн, А. Маслоу, К. Роджерс та ін.); досліджують особливий характер мотивації креативів (С. Голлан, Р. Кеттел, Д. Мак-Кіннон та ін.), рефлексію креативності й творчу продуктивність у наукових співробітників (В. Пятруліс).

Мета – полягає у теоретичному обґрунтуванні розвитку креативного мислення молодших школярів у процесі навчальної діяльності засобами інноваційних технологій.

Учитель здійснює супровід учнів, дає певні рекомендації, спонукає їх до творчої діяльності, демонструє певний спосіб дій. Креативне навчання передбачає індивідуально орієнтовану роботу вчителя з учнями. Першочерговою задачею є розвиток у молодших школярів здібностей до самостійного формування нових знань, умінь, способів дій.

Здатність до креативності у молодших школярів є неймовірно високою. Дитина високої творчої спрямованості бажає з головою заглибитись у те, що її цікавить, вона дуже винахідлива в образотворчій діяльності, іграх, висловлює багато різних міркувань [1].

Для подолання інерції мислення можна пропонувати молодшим школярам практичні вправи, ігри та завдання, виконання малюнків, схем; експериментальних завдань, головна мета яких – розвиток творчої уяви, фантазії, концентрації уваги, оригінальності, креативності мислення [9, с. 45].

Щоб стимулювати творчу активність школярів учитель має використовувати різні види творчо-розвивальних технологій:

- технологію проблемного навчання;
- технологію навчального дослідження;
- проектну технологію;
- технологію інтерактивного навчання;
- технологію ігрового навчання.

Саме інтерактивні методи дають змогу створювати навчальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно, а це надає змогу учням формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; формувати критичне мислення; виявляти й реалізувати індивідуальні творчі можливості. При цьому навчально-виховний процес організовується так, що учні шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; приймають альтернативні рішення, мають змогу зробити «відкриття», формують свої власні ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів;

навчаються співробітництву [4, с.23–25]. Для формування творчої компетентності учнів застосовують технології ігрового навчання. Найбільше дітям цікаве навчання у грі, тобто побудова навчального процесу за допомогою залучення учнів у гру. Дітям також подобається потрапляти в так звані «ігрові оболонки». У грі дитина починає відчувати себе членом колективу, справедливо оцінювати дії та вчинки своїх товаришів. Щоб заохотити дітей до навчання, потрібно використовувати на уроках цікаві розминки, але обов'язково пов'язані з основною темою уроку. Дітям завжди подобаються і віршики про дні тижня, і віршовані задачі, і лічилки. Дуже важливо, що в учнів такі завдання розвивають гнучкість мислення, ділову активність [10, с. 59].

Наприклад, на уроках української мови використання таких ігрових технологій як: «Грибочки», «Складалочка», «Конструктор», «В зоопарку», «Допоможи сонечку», «Яке дерево загубило листочок?» та ін. На уроках математики можна використовувати такі ігри: «Допоможи чаклуну зварити чарівне зілля», «Хто швидше спіймає рибку?», «Катання на хмаринках», «Шифрувальники», «Долети до аеропорту» та ін. Також на всіх інших уроках можна використовувати багато різних цікавих ігрових технологій.

Інноваційні технології – це радикально нові чи вдосконалені технології. Вони швидко увійшли в усі галузі нашого життя. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба їх використання під час вивчення багатьох дисциплін [3].

Пріоритетним напрямком освітньої системи України, що підтверджено державними законами та нормативними документами, є доступ до якісної освіти. Тому впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес є одним із найважливіших питань, які сьогодні розглядаються в освіті [7].

Молодший шкільний вік – це важливий етап виховання творчого мислення дитини. Але в пошуках методів розвитку творчого потенціалу слід урахувати особливість психіки, своєрідність пізнавальної та емоційної сфер дітей цього віку.

Для того щоб здатність до творчого мислення давала певні результати, потрібен постійний стимул, двигун, що активізуватиме творчість. Таким двигуном можуть стати гуртки, конкурси, змагання, олімпіади тощо. Учні початкових класів можуть брати участь у різноманітних конкурсах: «Кенгуру», «Грінвіч», «Олімпус», «Колосок», «Собори наших душ», «Знавців української мови ім. П. Яцика», з основ здоров'я.

Проблема розвитку креативного мислення молодших школярів на сьогодні є безперечно актуальною, оскільки високий показник

рівня сформованості креативного мислення забезпечує успіх у будь-якій діяльності, серед на яких на першому місці – навчальна. Креативний інтелект є міцним підґрунтям для майбутнього зросту особистості у всьому. Проте формування креативної особистості перешкоджає існуючий у багатьох школах стандартний, типовий підхід у навчанні.

Отже, інноваційні технології сприяють розвиткові гармонійно розвиненої особистості розкриваючи перед учнями широкі можливості для розвитку здібностей. Таким чином, можемо сказати що кожен учень індивідуально пізнає корисну інформацію і знаходить для себе щось нове, обґрунтовує, продумує і на основі цього формує свої знання, уміння і навички, формує себе як особистість в цілому, у свою чергу, це сприяє розвиткові інноваційної культури особистості.

Список використаних джерел

1.Азарова Л. Н. Как развивать творческую индивидуальность младших школьников // Журнал практического психолога. – 1998. – №4. – С.83.

2.Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта / Дж. Гилфорд; пер. с англ. Э. А. Голубевой // Психология мышления / ред. А.М. Матюшкина. – Москва : Прогресс, 1965. – С. 443–456.

3.Інноваційні технології навчання української мови та літератури / Укладач О. І. Когут. – Тернопіль : Астон, 2005. – 204 с.

4.Комар О. А. Інтерактивна технологія в підготовці майбутніх учителів початкової школи: теорія і практика: – Умань: ПП Жовтий, 2010. – 326 с.

5.Накладова М.В. Розвиток креативного мислення учнів початкових класів через використання ігрових завдань та інтерактивних технологій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://chito.in.ua/rozvitok-kreativnogo-mislennya-uchniv-pochatkovih-klasiv-chere.html>

6.Національна доктрина розвитку освіти. – www.zakon.rada.gov.ua

7.Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Загол. З екрана.

8.Павленко В.В. Розвиток креативності молодших школярів як педагогічна проблема // Проблеми освіти: Наук-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – Київ, 2015. – Вип. 85. – С. 152–158.

9.Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – Київ: Богданова А. М., 2009. – 226 с.

10.Химинець В. В., Кірик М. Ю. Інновації в початковій школі. – Тернопіль: Мандрівць, 2010. – 312 с.